

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Бондар Юлії Володимирівни «Формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» зі спеціальності 013 «Початкова освіта»

1. Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи.

Динамічний розвиток суспільства потребує творчих, ініціативних, всебічно розвинених, цілісних, здатних до критичного та дивергентного мислення особистостей, які можуть генерувати нестандартні ідеї, приймати рішення, знаходити шляхи розв'язання проблеми. Саме молодший шкільний вік є сензитивним періодом для творчого розвитку особистості.

Важлива роль покладається на початкову школу, яка має створити всі необхідні умови для максимального розкриття здібностей кожної дитини, реалізації її творчого потенціалу. Відповідно, постає необхідність в удосконаленні освітнього процесу, який сприяв би задоволенню потреб кожної дитини, розвитку вмінь, обдарувань, талантів. З огляду на це, вагомим значення набувають інтерактивні технології, спрямовані на формування творчої партнерської взаємодії учасників освітнього процесу, активізацію творчої, пізнавальної діяльності.

Таким чином, зазначене свідчить про актуальність теми дисертаційного дослідження Юлії Володимирівни Бондар – «Формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій».

Дослідження Ю. Бондар виконано в контексті планової теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Теоретико-методичні засади розвитку освітніх технологій у закладах дошкільної та початкової освіти» (НДР №0120U105364).

2. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених в дисертації.

Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею, в якому висвітлені теоретичні та методичні основи формування творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку з використанням інтерактивних технологій, сформовано цілісне уявлення про процес формування творчих умінь у молодших школярів з використанням інтерактивних технологій. Ю. Бондар здійснила теоретичний аналіз наукових джерел, відповідно до теми дослідження, розробила методику проведення експериментального дослідження, здійснила обробку та аналіз отриманих результатів, методами математичної статистики.

Робота структурована та виконана, відповідно до вимог на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертація складається зі вступу, трьох

розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі висвітлені теоретичні основи формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій. Зокрема, розкрито суть основних понять дослідження: «творчість», «уміння», «творчі вміння», «формування творчих умінь з використанням інтерактивних технологій». На основі аналізу наукової літератури досліджено зміст та основні поняття і теоретичні положення, що розкривають сутність категорії «інтерактивні технології». Запропоновано власну класифікацію інтерактивних технологій. У другому розділі висвітлені педагогічні умови, дидактична модель формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій, описано змістово-процесуальне забезпечення. У третьому розділі представлені результати експериментального дослідження та доведено ефективність та результативність запропонованих педагогічних умов та дидактичної моделі формування творчих умінь у молодших школярів з використанням інтерактивних технологій.

Представлені в дисертації наукові положення мають посилання і використані задля аргументації ідей здобувачки.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень і рекомендацій.

Теоретичні положення дисертаційного дослідження обґрунтовані, завдяки опрацювання широкій джерельній базі (266 джерел). Зокрема, проаналізовано значну кількість українських та зарубіжних наукових праць. Про високу наукову культуру Ю. В. Бондар свідчить глибокий аналіз теоретичних положень та формулювання власних думок, термінів, класифікацій.

У дисертації сформовано цілісне бачення про процес формування творчих умінь у молодших школярів з використанням інтерактивних технологій. Наголошено, що формування та розвиток творчих умінь є одним із пріоритетних напрямів модернізації сучасної освіти та потребує ґрунтового вивчення.

4. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше: розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку з використанням інтерактивних технологій; визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій (формування в учнів позитивної мотивації до творчої діяльності; забезпечення поетапності у формуванні творчих умінь у молодших школярів засобами інтерактивних технологій; комплексне застосування завдань розвивального, творчого, проблемного характеру; організація та керівництво вчителем інтерактивною навчальною діяльністю учнів молодшого шкільного віку).

Запропоновано змістово-процесуальне забезпечення формування творчих умінь у молодших школярів з використанням інтерактивних технологій, відповідно до Концепції Нової української школи (визначено та проаналізовано зміст навчального матеріалу освітніх галузей Типового навчального плану щодо можливостей розвитку творчих умінь у молодших

школярів; визначено типи уроків, які сприяють формуванню творчих умінь та подано їхню орієнтовну структуру; визначено парну, групову, колективну, колективно-групову форми роботи як провідні під час навчальної діяльності); уточнено сутність понять: «творчі вміння», «інтерактивні технології», «формування творчих умінь з використанням інтерактивних технологій», запропоновано власні визначення даних термінів, класифікацію інтерактивних технологій, виокремлено творчі вміння в молодших школярів.

Набули подальшого розвитку зміст, форми і методи навчання учнів початкової школи в умовах особистісно орієнтованої парадигми освіти.

5. Наукове та практичне значення роботи.

Практичне значення роботи полягає в удосконаленні освітнього процесу, спрямованого на формування творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку, шляхом використання інтерактивних технологій: створення продуктів творчої діяльності; проблемного бачення; для розвитку уяви і фантазії; мисленнєвої діяльності; оригінальних, нестандартних ідей. Упроваджено вибіркового навчального курсу «Розвиток творчих умінь» для учнів 2–4 класів з використанням інтерактивних технологій та технології ВУОД. Розроблені компоненти, критерії, показники, рівні сформованості та діагностичний інструментарій для визначення рівнів творчих умінь в учнів молодшого шкільного віку.

Запропоновано комплекс творчих завдань, додатків (планів-конспектів уроків з різних навчальних дисциплін із використанням інтерактивних технологій), які сприятимуть формуванню творчих умінь у молодших школярів та можуть бути використані вчителями-практиками для проєктування навчальної діяльності.

Особливості використання інтерактивних технологій в роботі з молодшими школярами із особливими освітніми потребами представлено в авторському навчально-методичному посібнику «Педагогічні технології інклюзивного навчання».

6. Використання результатів роботи.

Запропоновані в роботі теоретичні та методичні матеріали можуть бути застосовані під час проведення навчальних занять у початковій школі; для написання курсових, бакалаврських, магістерських робіт здобувачами вищої освіти; для створення навчально-методичних посібників; написання публікацій науковцями.

7. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором.

Основні положення роботи опубліковані автором у 22-ох наукових працях, з яких 20 – одноосібних. Зокрема, 1 стаття – в співавторстві, що індексується в наукометричних базах даних Web of Science; 8 статей представлено в наукових фахових виданнях України; 2 статті – в зарубіжних наукових виданнях; 10 статей – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій різних рівнів та 1 навчально-методичний посібник – у співавторстві.

У навчально-методичному посібнику «Педагогічні технології інклюзивного навчання» здобувачем висвітлено особливості використання

інтерактивних технологій у роботі з дітьми із порушеннями зору, мовлення, опорно-рухового апарату, інтелектуального розвитку; запропоновано ігрові, інформаційно-комунікаційні, арт-терапевтичні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами, які сприяють їхньому творчому, всебічному розвитку. Укладено 4 розділи, створено глосарій.

Публікації належним чином висвітлюють основні положення, поданої до захисту дисертаційної праці. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць повністю відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті, що індексуються в наукометричних базах даних Web of Science:

1. Demchenko, O., Bondar, Y., Shykyrynska, O., Komarivska, N., Lyubchak, L., Stakhova, I., & Dabizha, L. (2022). Development of youth's creative abilities schoolchildren by BYOD technology. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference May 27th-28th*, (I volume), 341-350. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6892> (автор. внесок – 0,08 друк. аркуша).

Статті у наукових фахових виданнях:

2. Бондар, Ю. В. (2020). Використання інтерактивних технологій кооперативного навчання на уроках математики в початковій школі. *Інноваційна педагогіка*, (21(I том)), 95-99. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-20>
3. Бондар, Ю. В. (2020). Формування творчої активності молодших школярів засобами інтерактивних технологій. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер.: Педагогіка і психологія*, (61), 9-13. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2020-61-9-13>
4. Бондар, Ю. В. (2020). Використання творчих завдань під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (70(I том)), 95-99. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-1.17>
5. Бондар, Ю. В. (2020). Розвиток творчих умінь молодших школярів з особливими освітніми потребами з використанням інтерактивних технологій. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота*, (1(46)), 18-21. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2020.46.18-21>
6. Бондар, Ю. В. (2020). Педагогічні умови формування творчих умінь в учнів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз.*

- зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, (34(І том)), 220-225. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-1-35>
7. Бондар, Ю. В. (2021). Діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості творчих умінь молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*: наук. зб. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань, (2(6)), 35-41. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.247517](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.247517)
8. Бондар, Ю. В., & Сорока, О. В. (2022). Результати діагностики мотиваційного компоненту творчих умінь молодших школярів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, (64), 41-50. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-64-41-50>
9. Бондар, Ю. В. (2022). Особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування творчих умінь молодших школярів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, (17(І том)), 166-182. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.17.2022.259985>

Статті у наукових зарубіжних виданнях:

10. Бондар, Ю. В. (2020). Модель формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій. *Area Nauki*, (1(7)), 5-13. Режим доступу: http://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6346/Bondar_Yulia_Volodymyrivna.PDF?sequence=1&isAllowed=y
11. Бондарь, Ю. В. (2020). Категориальное разграничение понятий «интерактивная технология» и «интерактивный метод обучения». *KELM: Knowledge, Education, Law, Management*, (4(32)1 volume)), 8-13. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.1.2>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

12. Бондар, Ю. В. (2019). Використання інтерактивних технологій в освітньому процесі початкової школи. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Бердянськ, 23-24 жовт. 2019 р.). Бердянськ, 229-233. Режим доступу: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/Zbirnyk-naukovykh-statey-do-druku-1.pdf>
13. Бондар, Ю. В. (2019). Розвиток творчого потенціалу учнів молодшого шкільного віку на уроках української мови. *Гуманітарний корпус*: зб. наук. стат. з актуал. пробл. філософії, культурології, психології, педагогіки та історії (м. Київ, 8 листоп. 2019 р.). Вінниця : ТОВ «Твори», (29), 10-12. Режим доступу: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27948/gum_29%20%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=10

14. Бондар, Ю. В. (2019). Інтерактивна гра як інструмент розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Наука та інновації – 2019: теорія, методологія та практика: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Запоріжжя, 6 груд. 2019 р.)*. Запоріжжя : МЦНД, (III том), 115-117. EOI 10.11232/06.12.2019.v3.10 Режим доступу: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/files/journals/4/issues/75/public/75-288-PB.pdf#page=116>
15. Бондар, Ю. В. (2019). Інтерактивні технології колективно-групового навчання як засіб творчого розвитку молодших школярів. *Problems and prospects of implementation of innovative research results: collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Valletta Republic of Malta, December 13. 2019)*. Valletta Republic of Malta : European Scientific Platform NGO, (3), 48-50. DOI: <https://doi.org/10.36074/13.12.2019.v3.05>
16. Бондар, Ю. В. (2020). Розвиток творчої особистості молодшого школяра з використанням дискусійних інтерактивних технологій навчання. *Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postepu Naukowego: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (Warszawa, Polska, 21 lutego 2020)*. Warszawa, Polska : Europejska platforma naukowa, (II tom), 136-138. DOI: <http://dx.doi.org/10.36074/21.02.2020.v2.48>
17. Бондар, Ю. В. (2020). Аксиологічний підхід у формуванні творчої особистості молодшого школяра. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз і практичний досвід: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 18-19 черв. 2020 р.)*. Тернопіль : Вектор, 117-119. Режим доступу: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16217/1/54_Yuliia_BONDAR.pdf
18. Бондар, Ю. В. (2020). Методичні аспекти впровадження інтерактивних технологій у підготовку майбутніх учителів початкової школи. *Електронний збірник Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти: тези доп. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 10-12 листоп. 2020 р.)*. [Електронний ресурс]. Запоріжжя : КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», (5(42)). Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/19rfvt0uBTapfoJCBECXAMedfnq2cFvIb/view>
19. Бондар, Ю. В. (2021). Розвиток творчої обдарованості молодших школярів засобами інтерактивної гри з елементами театралізації. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: тези доп. V Міжнар. наук.-практ. Інтерн.-конф. (м. Вінниця, 22-23 квіт. 2021 р.)*. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 439-442.
20. Бондар, Ю. В. (2021). Творча діяльність як засіб розвитку soft skills обдарованих дітей. *Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами:*

тези доп. V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. уч. (м. Вінниця, 17-18 листоп. 2021 р.). Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 221-224. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1UB0lrloZ139YaEQ-E_cPRPLgUScSm_q/view

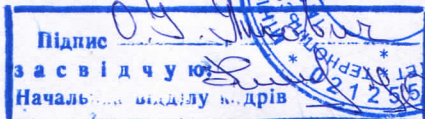
21. Бондарь, Ю. В. (2022). Особенности проведения интерактивного урока в начальной школе. *Sustainable Development: Modern Theories and Best Practices: Materials of the Monthly International Scientific and Practical Conference* (Tallinn, March 31 – April 1, 2022). Tallinn : Teadmus OÜ, 174-177. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://api.teadmus.org/storage/published_books/monthly_thesis_book_03-04_2022/book.pdf
22. Василюк, А. В., Бондар, Ю. В., & Хіля, А. В. (2020). Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів закл. вищ. пед. освіти. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 168. Режим доступу: <http://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/6348/1/Vasilyuk%20A.V.%2C%20Bondar%20Y.V.%2C%20Hilya%20A.V..pdf> (автор. внесок – 3 друк. аркуша).

8. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

За змістом дисертаційна робота Бондар Ю. В. «Формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій» повністю відповідає спеціальності 013 Початкова освіта.

Голова засідання:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

О. І. Янкович О. І. Янкович

14.10.22 р.